

Predkladacia správa

Národná stratégia pre otvorenú vedu bola vypracovaná v rámci plnenia bodu B.14 Akčného plánu Iniciatívy pre otvorené vládnutie v Slovenskej republike na roky 2020 - 2021, schváleného uznesením vlády č. 553 z 13. 11. 2019. V súlade s bodom B.16 Akčného plánu tvorba stratégie sa uskutočnila participatívnym spôsobom, v spolupráci so zainteresovanými zástupcami akademickej a vedeckej komunity, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, vysokých škôl, Slovenskej akadémie vied, Akreditačnej agentúry SR a agentúr financujúcich vedu a výskum.

Otvorená veda reprezentuje prístup k výskumnému procesu založený na spolupráci, zdieľaní a otvorenom šírení poznatkov pomocou optimálneho využitia digitálnych technológií a aplikovania princípov otvorenosti v každom aspekte výskumného cyklu. Myšlienky otvorenej vedy sa začali presadzovať ako riešenie krízy dostupnosti odbornej literatúry, krízy reprodukovateľnosti výskumu a problémov hodnotenia vedy. Otvorenosť zvyšuje efektivitu, dôveryhodnosť, reprodukovateľnosť a viditeľnosť výskumu. Princípy otvorenej vedy sa v Európskej únii presadzujú ako štandard. Európska komisia od roku 2012 odporúča členským štátom vytvoriť vlastné národné politiky zabezpečujúce otvorenú dostupnosť vedeckých výsledkov (2012/417/EÚ, 2018/790/EÚ) a otvorená veda je jedným z troch základných pilierov rámcového programu *Horizon Europe*. Zavedenie princípov otvorenej vedy do slovenskej výskumnej praxe je potrebné pre zvýšenie konkurencieschopnosti Slovenska v oblasti vedy (a nadväzne na to aj v oblasti znalostnej ekonomiky) a zintenzívnenie prepojenia na európske výskumné štruktúry. Národná stratégia pre otvorenú vedu pomôže zainteresovaným stranám jasne definovať základné problémy, ciele a nevyhnutné kroky vedúce ku skvalitneniu vedeckej komunikácie a hodnotenia vedy a postupovať koordinovane pri ich implementácii.

Národná stratégia pre otvorenú vedu prezentuje základné tézy otvorenej vedy, opisuje situáciu v oblasti otvorenej vedy v Európe, analyzuje východiskový stav na Slovensku, definuje zainteresované skupiny a strategické oblasti na presadzovanie princípov otvorenej vedy na Slovensku. K základným cieľom stratégie patrí sprístupniť verejnosti primárne výstupy výskumu financovaného z verejných zdrojov – publikácie a dáta – v digitálnom formáte bez obmedzení alebo s minimálnymi obmedzeniami, s použitím verejných licencií. Tento cieľ nemožno dosiahnuť bez zaradenia témy otvorenej vedy do systému vzdelávania, budovania technickej infraštruktúry pre otvorenú vedu kompatibilnej s existujúcou a vznikajúcou európskou infraštruktúrou, prispôsobenia systému hodnotenia a financovania vedy.

Ciele Národnej stratégie pre otvorenú vedu sa budú naplňovať za pomoci dvojročných akčných plánov. Prvým z nich je Akčný plán pre otvorenú vedu na roky 2021 – 2022, ďalšie budú nasledovať po vyhodnotení tohto obdobia.

Predložený materiál má vplyv na rozpočet verejnej správy a podnikateľské prostredie. Materiál nemá vplyv na životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti, sociálne vplyvy ani vplyv na služby verejnej správy pre občana.

Implementácia Národnej stratégie pre otvorenú vedu bude mať pozitívny vplyv na efektivitu a transparentnosť akademického prostredia na Slovensku, zvýši dostupnosť výsledkov a viditeľnosť slovenského výskumu, jeho kompatibilitu a potenciál pre spoluprácu s európskym a globálnym výskumným priestorom. Z hľadiska vplyvov na rozpočet môže

širšia aplikácia princípov otvorenej vedy verejným inštitúciám a občanom prostriedky ušetriť (voľná dostupnosť vedeckých publikácií, dát, vzdelávacích zdrojov a softvéru s otvoreným zdrojovým kódom). Transformácia zmlúv s vydavateľmi vedeckých elektronických informačných zdrojov zredukuje výdavky štátneho rozpočtu. Analýza vplyvov na rozpočet je obsiahnutá v priloženej doložke vplyvov.

Materiál bol predmetom medzirezortného pripomienkového konania v termíne od 23.4.2021 do 6.5.2021. Na rokovanie vlády SR sa materiál predkladá bez rozporov.